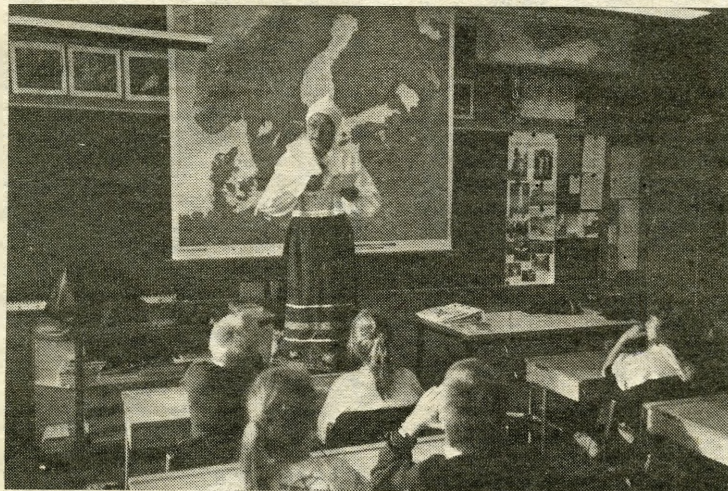

Õpetaja, kellelt on palju õppida

Päritolult on Laine Kadajas nõmmekas. Siin lõpetas ta Eesti Vabariigi ajal algkooli viis klassi ning juba sõja-päevil ka kuuenda klassi. Kuna gümnaasiumisse neiu minna ei tahtnud ning parajasti avati Nõmme Käsitööstuslik Kool, siis kaua mõelda ei tulnud. Kolmeaastase õppeaja järel liideti kool Tallinna Kergetööstustehnikumiga, nii lõpetaski Laine Kadajas tehnikumi esimese lennu tikandi ja silmuskudumise erialal, kiitusega.

Vanemad soovitasid õpinguid jätkata Tallinna Õpetajate Seminari. Kuna tehnikumiga võrreldes oli selles mitmeid uusi õppeaineid, tulnuks enne vastuvõtmist sooritada 7—8 eksamit. Tehnikumi lõpueksamitest veel väsinud, puhkas Laine terve suve maal tädi juures, õpikuid seal aga lahti ei teinudki. Stügisel seminari läks siis vaid selleks, et dokumendid tagasi küsida. «Saingi paberid kätte, aga direktor Selmet võttis need kohe endale ning küsis, miks ma ära tahan minna. Uuris ja puuris ning andis eksamite sooritamiseks ajapikendust,» meenutab Laine Kadajas ning tõdeb: «Nii võib öelda, et õpetajaks olen lausa vägisi saanud.»

Aasta-paar hiljem asutati seminari baasil Tallinna Õpetajate Instituut, mille lõpetaamise järel kirjutati diplomile: lõpetamata kõrgem haridus. Seejärel tulid juba tööaastad. Pärast 1949. aasta märtsiküüditamist, kui väikese Ohtu algkooli direktoril ning mitmel õpetajal Siberi-teenkond jalge alla tuli võtta, oli kooli vaja uut õpetajat.

«Tulevane abikaasa, kes Keilast Ohtusse taheti saata, leidis mind endale asendajaks ning nii juba 7. aprillil tööle läksingi.» Ohtus töötas Laine

Kadajas veel ka järgmise õppeaasta, siis saadeti Maardu 7-klassilise kooli direktoriks. «Meid, kahekümneaastasi koolidirektoreid oli siis mitmeid, sest paljud olid kooli tööle tulnud kohe pärast keskkooli lõpetamist,» räägib Laine Kadajas. Töö kõrvalt astus noor direktor vastasutatud Tallinna Pedagoogilise Instituudi kaugõppeosakonda.

Maardu koolis töötas Laine Kadajas 1959. aastani, seejärel tulid 25 direktoriaastat Kuusalu keskkoolis. Kui Kuusalu kool endale 1965. aastal uue maja sai, oli direktoril tööd sedavõrd palju, et eesti keele õpetamiseks jäi aega napiks. Nii saigi vana lisaeriala üles soojendatud ning direktor hakkas hoopis tütarlastele tööõpetust õpetama.

Tänaseks on Laine Kadajas juba pensionil, kuid koolitunnid jätkuvad, sedapuhku küll taas emakeelt õpetades. Tõsi, fakultatiivselt jätkab ta ka tütarlaste käsitöötundidega. Viimast ka üsna isiklikest hobidest lähtudes, sest mõned aastad tagasi hakkasid Laine Kadajas huvitama rahvarõivad. Just Kuusalu kant on nende erinevate variantide poolest väga rikas. «Nii käisingi etnograafiamuuseumis ning uurisin just siinseid rahvariideid.»

Paari aasta eest organiseeris üldlaulupeo büroo rahvarõivaste valmistamise kursused, kuhu meie rajoonist pääses vaid kaks inimest. Et soov kursustel osaleda oli väga suur, läks Laine Kadajas neile nõ partisanina. «Kartsin küll, et kui see ilmsiks tuleb, aetakse minema.» Kõik lahenes kenasti ning Laine Kadajas sai loa kursustel osaleda.

«Esimiseks tööks valisin ühe vanima säilinud, 18. sajandi algusest pärineva Kuusalu

● Laine Kadajas Soome lastele Kuusalu vanu rahvatraditsioone tutvustamas.

rahvarõivakomplekti. «Uku» ja «Arsi» meistreid minu valik väga üllatas, sest see kostüüm on lisaks oma vanusele suure käsitöö tõttu ka väga kalline. Mina aga ütlesin, et tahan ainult seda kostüümi.» Meister oli hämmastunud, milline kohutav töö on juba ainuüksi käiste tikkimine. Laine Kadajas arvates kohutav mitte, aeganõudev küll. Seelikut sellest komplektist pole üldse säilinud, unikaalset peakatet ka mitte. Viimast on käidud vaid Helsingis muuseumis pildistamas. Laine Kadajas tegi need valmis, kuid peakatet pähe sättida ei osatud. «Jantsin sellega terve ühe pühapäeva. Pakkusin siis etnograafidele oma variandi välja. Aino Voolmaa, kellel Kuusalu rahvarõivad üsna südamelähedased, vaatas üle. Kartsin, et sa selle asetusega rahule ei jää, tema aga ütles vaid: «Ma arvan, et nii see võiski olla.» Kahe nädala pärast kirjutas Aino Voolmaa mulle, et võin seda rahulikult just nii kanda.

Nii saigi aasta ja veerandiga esimene kostüüm valmis. Ka kursused said läbi, kolmekümne kahest alustanud naisest lõpetas need vaid üheksateist. Laine Kadajas tegi endale veel teiseid rahvarõivakostüümi, samuti Kuusalu oma, aga uuema, möödunud sajandist pärineva. Kahjuks seda veel kanda ei saa, sest «Uku» lubab seelikuriiet juba mitu aastat.

Rõõmu teeb aga see, et rahvarõivaste valmistamine on Kuusalu naiste seas nakkav. Nii moodustati koolis käsitöörühm 15 õpetajale, keda Laine Kadajas juhendab. Kooli naiskõori 30 naist tahavad laulupeole minna oma valmistatud rahvariietes, möödunud aastal olid ka keskkoolilõpetajad oma lõpuaktusel rahvarõivais. «Kui näiteks minu õed varem küsisid, miks ma seda kostüümi teen või kuhu sellega minna kavatsen, siis nüüd hakkasid endalegi tegema,» räägib Laine Kadajas. Ka koolitüdrukud on usinad, kaheksas klass tegi Laine Kadajase tunnis Kuusalu kinda; praegu kootakse vana poolsukka, «Tublid tüdrukud, tahavad ka pluuksi tikki-ma hakata,» ütleb Laine Kadajas. Miks mitte, kui nii tore õpetaja juhendab. Kõik kudumise-tikkimise mustridki teeb ise näidiseks ette, et tüdrukutel lihtsam õppida oleks.

Kodus ei istu Laine Kadajas kunagi niisama, ikka on mõni tikkimis- või kudumistöö käsil. Eks emakeele õpetaja amet on seetõttu tülikas küll, vihikute parandamine võtab üsna palju vaba aega ära. Aega on aga ikka vähe, kui tahad palju jõuda.

KÜLLI KOPPELMAA